

بررسی محله کودک محور در بافت‌های سنتی و جدید با تأکید بر عوامل کیفی، نمونه موردی: سنندج

تاریخ دریافت: ۹۳/۰۱/۱۷

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۳/۰۶/۰۲

فاطمه زارعی* - سمیه آهنی** - اسماعیل صالحی***

چکیده

محله به‌عنوان یک سلول زنده شهری مطرح است در شهرسازی باید به کودک مانند سایر ساکنان شهر به دیدگاه ویژه‌ای نگریسته شود. هدف از این پژوهش، تبیین کیفیت محیط شهری مطلوب‌تر در محله‌های ارگانیک و برنامه‌ریزی شده ضمن تطبیق با اصول محله کودک محور است. مبانی نظری تحقیق برگرفته از نظریات اندیشمندان مختلف در حوزه‌های مختلف شهری، منطقه‌ای، علوم اجتماعی و علوم اقتصادی می‌باشد. جهت سهولت در کار، مدل ارزیابی پژوهش در پنج مبحث ملاحظات کالبدی، اجتماعی، روانشناسی، اقتصادی و مدیریتی به‌صورت سلسله مراتبی ایجاد شده است. نوع پژوهش کاربردی است و روش تحقیق، تحلیلی - توصیفی است و به‌منظور ارزیابی نهایی و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS بهره گرفته شده است. شیوه جمع‌آوری اطلاعات به‌صورت میدانی، تکمیل پرسش‌نامه است. نتایج حاصل از پژوهش نشان‌دهنده کیفیت مطلوب فضا در محله خانقاه (بافت برنامه‌ریزی شده) با امتیاز ۳/۱۱ نسبت به محله قلعه چهارلان است. نتایج آزمون فریدمن حاکی از آن است که هم در بافت برنامه‌ریزی شده و هم در بافت ارگانیک بین معیارهای مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد (سطوح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است). همچنین نتایج آزمون t مستقل نشان می‌دهد که در بافت برنامه‌ریزی شده معیار اقتصادی با امتیاز (۳/۳۸) و در بافت ارگانیک معیار اجتماعی با امتیاز (۳/۴۹) نسبت به سایر معیارها در اولویت می‌باشد. در نهایت مدلی پیشنهادی جهت طراحی و برنامه‌ریزی مناسب فضای شهری باهدف ارتقاء کیفیت محله کودک محور طراحی شده است.

واژگان کلیدی: کیفیت محیط، محله کودک محور، سنندج، مدل AHP.

* کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قزوین، عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، قزوین، ایران (نویسنده مسئول).

Email: seiran.zarei@yahoo.com

** کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین، ایران.

*** استادیار گروه برنامه‌ریزی و مدیریت محیط‌زیست، دانشکده محیط‌زیست، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

مقدمه

با توجه به این که کودکان جمعیتی وسیع را در ایران به خود اختصاص داده‌اند، لذا این بخش از جمعیت به‌عنوان سرمایه آینده کشورمان مطرح هستند و مهم‌ترین نقش را برای ساختن فردای جامعه دارند. توجه به کودکان و نیازهای آن‌ها در محیط شهری، اعم از آموزش و پرورش، رشد و تفریح و غیره می‌تواند در زندگی فردای آن‌ها تأثیر به‌سزایی داشته باشد. قرن اخیر شاهد شتاب بی‌سابقه‌ای در تغییرات محیط‌های طبیعی و انسان‌ساخت و شیوه زندگی بسیاری از مردم بوده است که در کیفیت زندگی مردم و خصوصیات کالبدی شهرها اثر گذاشته است. کشورهای در حال توسعه مانند ایران نیز در پی اجرای این سیاست‌ها در جهت حل مشکلات مختلف فرهنگی، اجتماعی، زیست‌محیطی هستند (Xiang et al., 2011, p. 422). استفاده و تخصیص فضاهای شهری، مسأله‌ای است که باید در مطالعات زندگی روزانه کسانی که در شهرها زندگی می‌کنند، مورد بررسی قرار گیرد. وقوع هر فعالیت انسانی در شهر نیاز به فضا دارد. با توجه به این امر یکی از تحولات اخیر در گرایش‌های جدید شهرسازی جهان، توجه به فضاهای کودک محور است. طرح‌های دوستدار کودک به دنبال اعطای حق شهروندی به کودکان، توسعه آگاهی، بالا بردن مشارکت جمعی، کم کردن میزان خشونت علیه کودکان، توجه به موضوعات زیست‌محیطی و غیره است (Bahraminejad, 1995, p. 2).

هر شهر ارگانیک زنده و پویا، برای حفظ سلامتی ساکنان و همچنین بقای خود، نیاز به محیط شهری باکیفیت مناسب دارد (Bahraminejad, 2003, p. 2).

کودکان نیز گروه مهمی از استفاده‌کنندگان فضا و منظر شهری در مقیاس‌های خیابان محلی، مرکز محله، بوستان کودک هستند. به همین دلیل ارتقاء کیفیت این فضاها می‌تواند در رشد فردی و بروز خلاقیت‌ها و سرزندگی کودکان مؤثر باشد (Shuai, 1996, p. 55).

هدف این پژوهش تبیین کیفیت محیط شهری مطلوب در محله‌های ارگانیک و برنامه‌ریزی شده ضمن تطبیق با اصول محله کودک محور است. بدین منظور دو محله خانقاه و قلعه چهارلان به‌عنوان بافت‌های جدید و ارگانیک در شهر سنندج با توجه به ویژگی‌های خاص خود مورد سنجش قرار گرفته است.

۱. فرضیات تحقیق

با توجه به موارد ذکر شده، فرضیات این پژوهش به‌صورت زیر می‌باشند:

۱. به نظر می‌رسد معیارهای کالبدی، اقتصادی، مدیریتی و روانشناسی در محله‌های برنامه‌ریزی شده نسبت به محله‌های ارگانیک در اولویت می‌باشد.
۲. به نظر می‌رسد معیارهای اجتماعی و فرهنگی در محله‌های ارگانیک نسبت به محله‌های برنامه‌ریزی شده در اولویت قرار دارد.

۲. روش تحقیق

روش پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی و کمی می‌باشد. چراکه هم شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن‌ها توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است (Sarmad & Hejazi, 2002, p. 82)؛ و هم به بررسی مؤلفه‌های کیفیت محیط شهری از منظر نیازهای کودکان در بافت‌های سنتی و جدید، می‌پردازد. در این پژوهش، از داده‌های کمی استفاده شده است که در واقع همان داده‌های کیفی هستند که متناسب با موضوع به‌صورت کمی و عددی تبدیل می‌شوند. داده‌های کمی معمولاً از طریق پرسشنامه گردآوری می‌شوند و با استفاده از طیف‌های مختلف از جمله لیکرت، تبدیل به اعدادی می‌شوند که پاسخگویان با انتخاب گزینه موردنظر، عددی را به محقق ارائه می‌کنند و محقق از طریق این اعداد به نتیجه‌گیری می‌پردازد (Hafez Nia, 2003, p. 89).

همچنین، داده‌های کمی به‌منظور سنجش کیفیت محیط، با توزیع ۱۲۰ پرسش‌نامه در محله خانقاه (بافت برنامه‌ریزی شده) و ۱۵۰ پرسش‌نامه در محله قلعه چهارلان (بافت ارگانیک) و از طریق طیف لیکرت جمع‌آوری شده و تجزیه و تحلیل آن‌ها نیز با استفاده از روش آماری Excel، SPSS انجام شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات نیز شامل: مطالعات کتابخانه‌ای، اسناد و مدارک موجود و کتب و سایت‌های مرتبط بوده است که با رجوع به اسناد و مدارک مرتبط و بنیان‌های نظری صاحب‌نظران در رابطه با شاخص‌های کیفیت فضای شهری و فضای شهری کودک محور جمع‌آوری شده است.

۳. پیشینه پژوهش

در جدول ۱ تجربیات ایران، جهان و پیشینه پژوهش نشان داده شده است.

جدول ۱: تجربیات و پیشینه تحقیق

اهداف	کتاب، مقاله، گزارش، پژوهش	نمونه مورد مطالعه
توجه به حقوق کودک	سازمان یونیسف	«شهر بندیگو» در استرالیا
مشارکت کودک جهت تحقق شهر کودک محور	سازمان یونیسف با همکاری دیگر نهادها	بم
ارتقاء شهر کودک محور	موسسه پژوهشی کودکان دنیا (Ismailzadeh Kovaki, 2011, p. 65)	«شهر اوز» در استان فارس
مناسب‌سازی فضاهای شهری برای کودکان	آماده‌سازی شهر برای کودکان (Shie, 2006, p. 40)	تهران
مشارکت دادن مستقیم کودکان در طراحی فضاهای شهری	ایجاد شهرهای بهتر با کودکان و جوانان (Driskell, 2008, p. 33)	ملبورن، لبنان، بنگالور، لهستان، آفریقای جنوبی، بوکا، ساتایانگار، وهانسبورگ
بررسی خلاقیت کودکان و عوامل محیطی مؤثر بر آن	مناسب‌سازی محیط برای خلاقیت کودکان (Aqa Latifi, 2011, p. 23)	-
تبیین شاخص‌ها و عوامل ضروری یک شهر کودک محور	ایجاد شهر کودک محور (Gleeson & Sipe, 2006, p. 31)	-
یافتن الگوهای طراحی فضای سبز با توجه به دیدگاه کودکان	الگوهای طراحی فضای سبز در شهر دوستدار کودک (Kamel Nia, 2009, p. 5)	بم
بررسی فعالیت‌های فیزیکی کودکان در سطح محله‌ها جهت ارتقاء سلامتی آنها	فعالیت‌های فیزیکی کودکان در سطح محلات شهری (Holt et al., 2009, p. 43)	-
بررسی رفتار حرکت و گردش کودکان را بر اساس سبک و شیوه زندگی و وضعیت شبکه حمل‌ونقل	رفتار حرکتی کودکان و حمل‌ونقل (Tranter & Whitelegg, 1994, p. 85)	کانبرا
بررسی، کیفیت زندگی کودکان در کوئین ایسلند با تأکید بر مدیریت منطبق برای جلوگیری از امراض کودکان	کیفیت زندگی کودکان (Thomas et al., 2006, p. 16)	کوئین ایسلند
بررسی، کیفیت کودکان در محیط‌های شهری	کیفیت تعلق کودکان (Barnett et al., 1987, p. 47)	استرالیا

با توجه به اسناد و مدارک مرتبط و بنیان‌های نظری صاحب‌نظران در رابطه با شاخص‌های کیفیت فضای شهری و فضای شهری کودک محور که در جدول فوق اشاره شده است، پژوهش حاضر در ادامه روند تحقیقات فوق، به بررسی محله کودک محور در بافت‌های سنتی و جدید شهر سنندج می‌پردازد تا گامی باشد در راستای حل مشکلات کودکان در فضاهای شهری این بافت‌ها.

۴. مبانی نظری

۴-۱- کیفیت محیط شهری

کیفیت، چگونگی ویژگی‌های یک پدیده است که تأثیر عاطفی و عقلانی خاصی بر انسان می‌گذارد (Pakzad, 2009, p. 108). لذا می‌توان کیفیت هر شی را مجموعه‌ای از خصوصیات یا صفات مشخصی دانست که موجب متمایز شدن هر

شیء از اشیا دیگر می‌شود (Golkar, 2000, p. 42). الکساندر نیز معتقد است که نوعی کیفیت محوری وجود دارد که مبنای اصلی حیات و روح هر انسان، شهر، بنا یا طبیعت بکر است. این کیفیت عینی و دقیق است. اما نمی‌توان نامی بر آن گذاشت (کیفیت بی‌نام) (Christopher, 2007, p. 17).

۲-۴- کودک و محیط

مفهوم روان‌شناختی قابلیت محیط که توسط جیمز جی گیبسون ابداع شده است، به پیکره‌بندی کالبدی یک شیء یا یک مکان رفتاری دلالت می‌کند که آن را برای فعالیت‌های ویژه قابل استفاده می‌سازد؛ درحالی‌که بخشی از قابلیت‌های محیط جنبه فیزیکی و فیزیولوژیکی دارند، بخشی دیگر تحت تأثیر عامل‌های فرهنگی و اجتماعی هستند (Kytta, 2002, p. 102).

۵. چارچوب نظری تحقیق

دیدگاه نظریه‌پردازان در مورد کیفیت فضای شهری کودک محور به شرح جدول ۲ است.

جدول ۲: دیدگاه نظریه‌پردازان در مورد کیفیت فضای شهری کودک محور

صاحب‌نظران	کتاب، مقاله، گزارش	مؤلفه‌های کیفی مطرح شده در ارتباط با کیفیت محیط و کودکان
کوبین لینچ	"A Theory of Good City Form"	توجه به فعالیت‌ها، اختلاط کاربری‌ها (به لحاظ تنوع استفاده و تنوع سنی ابنیه)، نفوذپذیری و قابلیت دسترسی، اختلاط اجتماعی و انعطاف‌پذیری، امنیت، هویت، شفافیت، آرامش، سرزندگی (Lynch, 2006, p. 55).
سازمان یونسکو و لوییس چاولا ملون و ترانتر	"Growing Up in Cities", "Growing Up in an Urbaning World", "Australian Youth: Aliens in a Suburban Environment"	مشارکت، خوانایی فضای شهری، سرمایه‌گذاری امنیت، آزادی، فضای سبز، تحرک و پویایی، انسجام اجتماعی، حرکت پیاده، دسترسی آسان، ارتباط با طبیعت، امنیت، روابط اجتماعی، بازی (Mallon & Has, 2002, p. 18).
دیوید دریکسل	"Creating Better Cities with Hildren and Youth"	همبستگی اجتماعی، امنیت، تحرک، هویت اجتماعی، تنوع و مشارکت، انعطاف، پایداری، توجه به نشاط و بازی کودکان، ایجاد فضای سبز (Driskell, 2002, p. 45).
ادموند بیکن	"Urban Designing"	حس تعلق، ایجاد اعتماد به نفس در کودکان، خلاقیت در کودکان، تقویت تعاملات اجتماعی (Bacon, 2012, p. 22)
جین جیکوب	"The Death and Life of Great American Cities"	توجه به فعالیت‌ها، اختلاط کاربری‌ها (به لحاظ تنوع استفاده و تنوع سنی ابنیه)، نفوذپذیری و قابلیت دسترسی، اختلاط اجتماعی و انعطاف‌پذیری، بازی و فعالیت، سرزندگی، امنیت (Jacobs, 2000, p. 19).
برندان گلیسون و نیل سایپ	"Creating Child Friendly Cities Reinstating Kids in the City"	مشارکت، دسترسی و به هم پیوستگی، آسایش و احساس تعلق، استفاده‌ها و فعالیت‌ها، اجتماعی بودن (Brendan, 2006, p. 47)
چرچمن	"Disentangling the Concept of Density"	الگوهای رفتاری، مشارکت پایدار، توجه به ویژگی‌های فیزیکی و غیر فیزیکی محیط در زمینه کودکان (Churchman, 1999, p. 26).
باری پرسبی و نیگل توماس	"A Hand Book of Children and Young People' S Participation Perspective from Theory and Practice"	مشارکت، توجه به ظرفیت محیط کودکان، همه‌شمول بودن، توجه به مقیاس (Percy-Smith & Thomas, 2009, p. 29)
آلیسون کلارک	"Breaking Methodological Boundaries? Exploring Visual, Participatory Methods with Adults and Young Children"	مشارکت، تعاملات اجتماعی (Clark, 2011, p. 22)

اسماعیل شیعه	آماده‌سازی شهر برای کودکان	محیط سالم، بهداشت فضا، هویت و حس تعلق، حمایت، خلاقیت، معاشرت، آرامش و تمرکز، آموزش، بازی، تفریح، کنجکاوی، امنیت، مشارکت، رفاه (Shie, 2006, p. 12)
لوئیس مامفورد	کتاب «سیر اندیشه‌ها در شهرسازی از آرمان تا واقعیت»	فعالیت، بازی، تفریح، زیبایی‌شناسی (Mumford, 1976, p. 22)
یونیسف Unicef	“Building Child Friendly Cities”, Definition of a Child Friendly City”	مشارکت، بهداشت، آموزش، امنیت، بازی، فضای سبز، انسجام اجتماعی، تنوع خدمات جذاب، مکان‌های مناسب گردهمایی، هویت منسجم، معابر ایمن، ارتباط با طبیعت، ارتباط با حیوانات، استقلال حرکتی، سازگاری، مکان گفتگو با همسالان، تفریح، حکومت خوب محلی، ظرفیت، بودجه (Unicef, 2004)
لنارد Lennard	The Good City for Children, in: Making Cities Livable	فضاهای عمومی ایمن، معابر ایمن، حرکت پیاده، نظارت‌پذیری، سازماندهی، وجود المان‌های جذاب، ارتباط با طبیعت، مشارکت، امنیت، عدالت (Lennard, 1997, p. 22)
اعلامیه جهانی حقوق بشر (ماده) ۲۴، ۲۵، ۲۶	Universal Declaration of Human Rights	استراحت و فراغت و تفریح، مسکن مناسب، آموزش، محیط پاک، سالم و ایمن، خلاقیت و بازی آزاد
کارن ملون Malone, k	School Grounds as Sites for Environmental Learning: Making the Most of Environment Apportunities	محیط سالم، بهداشت، فراغت، خلاقیت، بازی (Malon, 2002, p. 33)

۶. مدل تحلیلی پژوهش

به‌منظور سنجش کیفیت محیط شهری، معیارهای مورد بررسی در ابعاد مختلف آن با توجه به رویکرد فضای کودک محور در قالب مدل ارزیابی کیفیت محیط شهری بر مبنای فضای کودک محور بر اساس رویکرد از بالا به پایین و ایجاد درخت ارزش در سطوح مختلف عمودی و افقی شکل گرفت. سطوح اصلی عمودی این مدل در قالب دو مؤلفه اصلی فیزیکی و غیر فیزیکی و مؤلفه‌های فرعی کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، روانشناسی و مدیریتی طبقه‌بندی شدند. نکته‌ای که باید به آن توجه نمود این است که ابعاد ذکر شده صرفاً به‌منظور سهولت در امر مطالعه و رسیدن به اهداف و بررسی فرضیات تحقیق‌اند و گرنه ابعاد کیفیت محیط شهری حالتی درهم‌تنیده و منسجم دارند که تفکیک کامل آن‌ها از یکدیگر مقدور نیست. معیارهای مورد بررسی بعد از مطالعات میدانی و آزمون اولیه در محیط‌های مورد بررسی با بستر طرح در دو محله موردنظر نیز مطابقت داده شده است و مدل نهایی کیفیت محیط شهری با تأکید بر فضای کودک محور در جدول ۳ به‌دست آمده است.

جدول ۳: تدوین مدل ارزیابی مقایسه تطبیقی کیفیت محیط شهری بر مبنای فضای کودک محور

مؤلفه‌های اصلی	مؤلفه‌های فرعی	عوامل	شاخص
فیزیکی	کالبدی	کیفیت بافت محله	گوناگونی، سازگاری، نفوذپذیری، مقیاس، الگو و دانه‌بندی، خوانایی، مسکن مطمئن.
		کیفیت فضای باز	سرزندگی، تحرک و پویایی، هویت، فضای سبز و ارتباط با طبیعت، دسترسی پیاده، دسترسی سواره، انعطاف‌پذیری.

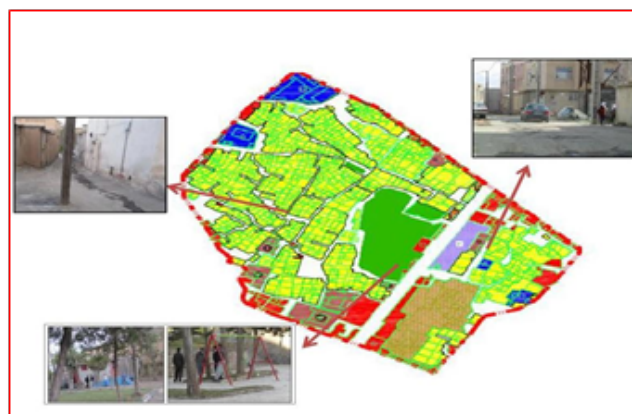
امنیت، امکانات فراغت با تأکید بر زندگی جمعی، آرامش.	حقوق کودک	اجتماعی	غیر فیزیکی
الگوهای رفتاری، اختلاط اجتماعی، معاشرت.	مراوده‌های اجتماعی		
موقعیت شغلی والدین، تأمین نیازهای کودکان.	تأمین نیازهای اقتصادی	اقتصادی	
بهداشت فضا، کیفیت رنگ محیط، صدا، آرامش، خلاقیت.	امنیت روانی	روانشناسی	
نظارت پذیری، مشارکت پایدار کودکان در فرایند تصمیم‌گیری، سیستم پایدار.	کیفیت حکمروایی بر فضا	مدیریتی	

۷. شناخت و تحلیل

۷-۱- شناخت محدوده‌های مورد مطالعه

محلّه قلعه چهارلان در منطقه ۱ شهر سنندج، ناحیه ۳ و ۴، محلّه ۳ و ۴ واقع شده است. در ذیل شکل‌هایی از محلّه قلعه چهارلان نشان داده شده است.

شکل ۱: موقعیت محلّه قلعه چهارلان (بافت ارگانیک)

(Detail Design of Sanandaj City, 2010)

محلّه قلعه چهارلان در منطقه ۲ شهر سنندج، ناحیه ۲ و ۳، محلّه ۴ و ۵ واقع شده است. در ذیل شکل‌هایی از محلّه خانقاه و موقعیت فضایی آن نسبت به کل شهر نشان داده شده است.

شکل ۲: محلّه خانقاه (بافت جدید شهر)

(Detail Design of Sanandaj City, 2010)

۲-۷- بحث

اولین بار در سال ۲۰۰۷ میلادی «شهر بندیگو» در استرالیا از طرف یونیسیف به‌عنوان «شهر دوستدار کودک» و اولین شهری که تمام جنبه‌ها و ویژگی‌های یک شهر دوستدار کودک را از نظر یونیسیف به خود اختصاص داده بود، معرفی و به رسمیت شناخته شد. در این شهر، حقوق کودکان به‌عنوان اولویت اصلی و اساسی در تمام رویکردها مورد توجه قرار دارد. توجه به مفهوم شهرهای دوستدار کودک در ایران سابقه چندانی ندارد. شاید بتوان گفت اولین توجه جدی به این موضوع پس از زلزله مخرب سال ۱۳۸۲ در بزم صورت گرفت، به‌گونه‌ای که سازمان یونیسیف با همکاری دیگر نهادها، پروژه شهر دوستدار کودک را با هدف مشارکت جمعی کودکان تعریف و آن را هدف‌گذاری کرد. در این پروژه کودکان ۶ تا ۱۳ سال مشارکت داشتند و نظرات خود را با روش‌های مختلف ابراز می‌کردند. همچنین از طرف مؤسسه پژوهشی کودکان دنیا، «شهر اوز» در استان فارس برای اولین بار به‌عنوان شهر دوستدار کودک در فروردین‌ماه سال ۱۳۸۹ انتخاب شد. برای اولین بار در ایران به‌طور خاص در زمینه مناسب‌سازی فضاهای شهری برای کودکان کتابی تحت عنوان «آماده‌سازی شهر برای کودکان، نمونه موردی تهران» در سال ۱۳۸۵ دکتر اسماعیل شیعه تألیف کرده است که ضمن بررسی نحوه برخورد با کودکان، به نیازهای آنان به‌عنوان اصلی‌ترین گروه‌های اجتماعی شهر اشاره می‌کند و اینکه شهرها چگونه باید به تأمین نیازهای کودکان بپردازند و کودکان از شهرها چه انتظاراتی دارند.

(دریسلر)، کتابی تحت عنوان «ایجاد شهرهای بهتر با کودکان» به این سؤال است که چه روش‌هایی برای مشارکت جوانان مؤثر در این کتاب به چند نمونه از پروژه‌های مشارکت دادن مستقیم کودکان در طراحی فضاهای شهری در نقاط مختلف دنیا اشاره شده است. آقا لطیفی در مقاله‌ای با عنوان «مناسب‌سازی محیط برای خلاقیت کودکان» به بررسی تبیین نقش محیط در پرورش خلاقیت کودکان و عوامل محیطی مؤثر بر آن پرداخته است. در این راستا با دقت در زندگی روزانه کودک، درک او از محیط بازشناسی می‌شود و سپس با نگاهی جامع، محیط‌هایی مرتبط با کودک را مورد کنکاش قرار داده و در نهایت به ارائه راهکارهایی، هرچند ساده، جهت مناسب‌سازی فضاهای زندگی وی، پرداخته است. کامل‌نیا و حقیر در مقاله‌ای با عنوان «الگوهای طراحی فضای سبز در شهر دوستدار کودک، نمونه‌موردی: شهر دوستدار کودک بزم» یکی از پروژه‌های تعریف‌شده در این راستا را پیدا کردن الگوهای طراحی فضای سبز با توجه به دیدگاه‌های بچه‌ها می‌دانند. در این طرح با استفاده از متدولوژی گروه بحث و روش‌های مشارکتی همچون قصه‌گویی، جداول و پازل‌ها، مدل‌سازی، نقاشی و غیره نظرات مختلف در ارتباط با فضاهای سبز جمع‌آوری و تحلیل شد. گلاسون و نیل اولین کتاب را در رابطه با شهر دوستدار کودک تحت عنوان «ایجاد شهر دوستدار کودک» تألیف کردند که اساسی‌ترین منبع نیز در این زمینه محسوب می‌شود. در این کتاب به بیان و معرفی شهر دوستدار کودک، شاخص‌ها و عوامل ضروری یک شهر دوستدار کودک پرداخته شده است.

ریگیو در مقاله‌ای درباره شهرهای دوستدار کودک، امکانات، بودجه و مؤسسات قانونی موردنیاز و اینکه چگونه مفهوم شهر دوستدار کودک گسترش‌یافته نوشته است و به بررسی اساس‌نامه بنیادی شهرهای دوستدار کودک (CFC) پرداخته، همچنین دلایل ایجاد شهرهای دوستدار کودک و اصول کار و نمونه‌هایی از این شهرها را توضیح داده است. همچنین این موضوع را روشن ساخته که کمیته شهری حقوق کودک، سیستم کاری خود را بر اساس چهار اصل مهم حقوق کودک بنیان نهاده است: ۱. عدم تبعیض ۲. بیشترین علائق کودکان ۳. حقوق زندگی و توسعه حداکثری ۴. احترام به دیدگاه کودکان. پژوهش‌های مختلف دیگری در ابعاد و زمینه‌های مرتبط با موضوع شهر دوستدار کودک در سطح دنیا انجام شده است، برای مثال، آرتز و همکاران پیرامون فعالیت‌های چندبخشی برای افزایش محیط‌های دوستدار کودک مقاله‌ای ارائه کردند.

همایش‌ها و همکاران نیز به‌منظور افزایش سلامتی کودکان، راهبردهایی مبتنی بر نقش درمانی عوامل منظر و چشم‌انداز محیطی ارائه کردند. هولت و همکاران پیرامون فرصت‌هایی که کودکان جهت انجام فعالیت‌های فیزیکی در سطح محله‌های شهری پیدا می‌کنند و منجر به افزایش سلامتی آن‌ها می‌شود پژوهشی انجام دادند. ترانتر و ویتلک، رفتار حرکت و گردش کودکان را بر اساس سبک و شیوه زندگی و وضعیت شبکه حمل‌ونقل در شهر کانبرا بررسی کردند. توماس و همکاران کیفیت زندگی کودکان را در کوئین ایسلند با تأکید بر مدیریت منطقه‌های برای جلوگیری از امراض کودکان بررسی و ارائه کردند.

بارنت و همکاران، کیفیت تعلق کودکان استرالیا را در محیط‌های شهری مورد بررسی قرار دادند. ولز در کتابی تحت عنوان یک راه عملی خوب برای ایجاد محیط‌های دوستدار کودک منتشر ساخته که در آن به معرفی چارچوب شاخص‌های شهر دوستدار کودک و بررسی روش‌های عملی مشارکت کودکان و نوجوانان در امور شهری پرداخته است. مراحل مشارکت شامل ۸ گام است. همچنین در این کتاب به دنبال پاسخگویی به سؤالات زیر بوده‌اند: ۱. محیط‌های دوستدار کودک چه هستند؟ ۲. چرا به محیط‌های دوستدار کودک نیاز داریم؟ ۳. ضرورت مشارکت کودکان و جوانان در اداره شهر چگونه است؟ در زمینه تجربیات جهانی فعالیت‌های زیر انجام شده است.

جدول ۴: تجربیات جهانی

نتیجه‌گیری از تجربیات جهانی	اهداف	ویژگی‌ها
کشورهای کم‌تر توسعه‌یافته	جلوگیری از مرگ‌ومیر کودکان	تلاش برای ایجاد امنیت، دفع صحیح زباله، جلوگیری از تنش‌های قومی و آزار و اذیت کودکان، جلوگیری از آلودگی و ننگ و انزوای اجتماعی.
کشورهای در حال توسعه	بهبود تغذیه و رعایت حقوق از طریق آموزش و ممنوعیت کار	تلاش برای ایجاد انسجام اجتماعی، خودکفایی، تنوع کاربری، آزادی حرکت، آرام‌سازی ترافیک، فضاهای سبز، خدمات پایه، مکان‌های اجتماع، جلوگیری از انزوای اجتماعی.
کشورهای توسعه‌یافته صنعتی	گسترش دامنه حقوق فردی و اجتماعی	تساوی حقوق و هویت اجتماعی منسجم
وونرف	آرام‌سازی ترافیک، تبدیل خیابان به دسترسی محلی	فعالیت‌های تجاری و اجتماعی، خیابان باریک درخت‌کاری شده، سرعت ۶۰، مکان ایمن، امکان تردد ماشین‌های آتش‌نشانی، جمع‌آوری زباله و سرویس مدارس.
زمین‌های بازی محله ساخت	مشارکت مستقیم کودک و والدین	اتحاد محله‌ای، احساس ماکیت، جلوگیری از تخریب‌های احتمالی و کاهش هزینه نگهداری
دنور	رشد سالم، بازی، آموزش، اجتماعی شدن، فعالیت‌های فیزیکی، داشتن فضاهای چندمنظوره، حس مکان، احساس مالکیت	ورودی برای عموم، مکان سایه، مکان اجتماع، باغ‌سازی، هنر، زمین چندمنظوره، عناصر آموزشی، ابزارهای بازی، ایمنی و عناصر بازی خلاق

اما تاکنون پژوهش خاصی که دقیقاً در آن به عوامل کیفی به‌عنوان معیارهای اصلی محله کودک محور پرداخته باشد و به مقایسه تطبیقی این عوامل در دو بافت جدید و سنتی پرداخته باشد، انجام نشده است. لذا با استناد به دیدگاه‌های اندیشه‌پردازان و مبانی نظری تحقیق این عوامل در دو بافت در شهر سنج مقایسه شده است تا راهی باشد جهت حل مشکلات کودکان در این بافت‌ها.

۳-۷- تحلیل

۱-۳-۷- تحلیل عوامل فیزیکی و غیر فیزیکی در محله‌های مورد بررسی با استفاده از مطالعات میدانی

برای بررسی عوامل کالبدی- فضایی و سنجش میزان مطلوبیتشان از سه مؤلفه عینی، ذهنی و عملکردی محیط بهره گرفته شده است. هر یک از این مؤلفه‌ها بیانگر کیفیت‌هایی از محیط است که برای بررسی و ارزش‌گذاری آن‌ها از روش مشاهده در مباحث عینی و عملکردی و تکمیل پرسش‌نامه از ساکنان و مسئولان محله‌ها به‌منظور بررسی عوامل ذهنی استفاده شده است.

۱-۳-۷-۱- بررسی عوامل فیزیکی

کیفیت فضای سبز برای کودکان: احساس سبزی‌نگی از جمله مؤلفه‌های ذهنی محیط برای درک کیفیت فضای سبز می‌باشد حضور فضای سبز با توجه به مشاهدات عینی نگارندگان در دو محله با توجه به حضور پارک شهدا در محله قلعه چهارلان و حضور آب و فضای سبز محلی عمارت خسرو آباد یکسان می‌باشد، اما احساس سبزی‌نگی با توجه به پرسش‌نامه کودکان در محله خانقاه بیشتر است. دلیل این امر حضور بیشتر کودکان در فضا است؛ اما محله قلعه چهارلان به دلیل حضور معتادین و عدم امنیت کودکان کم‌تر در فضا حضور پیدا می‌کنند.

تعلق و هویت: کودکان محله قلعه چهارلان احساس تعلقشان را به محیط در حد متوسط ارزیابی کردند. اما بسیاری از آن‌ها در مرزبندی یا قلمرو محله خود دچار ابهام هستند بسیاری از کودکان محله قلعه چهارلان پارک شهدا را به‌عنوان نماد محله خود معرفی کردند. در محله خانقاه کودکان حس تعلقشان به محیط را کم ارزیابی کرده‌اند. اما به زندگی در چنین محله‌ای به‌خاطر محیطی آرام، مطمئن و پاکیزه مباحث می‌کنند. ساکنین این محله عمارت خسروآباد را به‌عنوان نماد محله خود معرفی کردند.

الگو و دانه‌بندی: دانه‌بندی بافت سنتی به صورت متوسط و ریزدانه است. محله دارای بافت ارگانیک می‌باشد، اختلاط کاربری‌ها در محله قلعه چهارلان نسبت به محله خانقاه بیشتر است. تراکم در محله خانقاه بالا می‌باشد و دانه‌بندی به صورت درشت‌دانه است.

مقیاس: محله قلعه چهارلان دارای مقیاس انسانی است.

تحرك و پویایی: بافت محله قلعه چهارلان به دلیل سنتی بودن و مارپیچ بودن شبکه معابر، حرکتی پیاده برای ساکنان و کودکان را القا می‌کند و در این محله اصل سلسله‌مراتب با قابلیت دسترسی تا عرصه خصوصی مدنظر قرار گرفته است. قابلیت جهت‌یابی برای کودکان به دلیل عدم پیچیدگی عناصر و حضور مسیرهای مستقیم و حضور عنصر شاخص عمارت خسروآباد در محله خانقاه بیشتر است. در این محله به دلیل برنامه‌ریزی صحیح عمارت خسروآباد به عنوان عنصر شاخص و به شعاع ۲ کیلومتری آن به عنوان مرکز محله تعریف شده است.

گوناگونی: در محله قلعه چهارلان به دلیل قدیمی بودن، کیفیت ساخت و ساز پایین می‌باشد و به لحاظ مواد و مصالح، مقاومت سازه ندارند. گوناگونی در نما در محله خانقاه به دلیل طراحی شدن اغلب نماها بیشتر است. اما مسکن‌های محله قلعه چهارلان دارای نوعی همگنی و همجواری به لحاظ مصالح هستند.

۲-۱-۳-۷- بررسی عوامل غیر فیزیکی

امنیت: وجود معتادین و پایین بودن نور و روشنایی در محله قلعه چهارلان امنیت بافت را به حداقل تقلیل داده است. بهداشت فضا: وجود زباله‌ها و پسماندهای خانگی در معابر، قرارگیری تیرهای چراغ برق در مکان‌های نامناسب، دیوارنویسی‌های نامرتب، کم‌ظرفیت بودن حجم سطوح‌های زباله بهداشت فضا را به حداقل رسانده است.

رنگ و صدا: رنگ و صدا می‌تواند جزء مؤلفه‌هایی باشد که در سرزندگی محیط مؤثر باشد. کودکان و ساکنان محله عدم حضور رنگ در دیوارها، کف و یکنواختی فضا برای کودکان را مطرح کردند. بنابراین این مؤلفه را به مقدار کم ارزیابی کردند و ساکنان محله خانقاه به دلیل حضور عنصر آب در فضا، طراحی سنگفرش، المان، طراحی مرکز محله و همچنین تعدد و تنوع فضای سبز به ویژه وجود درختان گوناگون در فضا و شعاع ۲ کیلومتری عمارت خسروآباد باعث شده که گنجشکان و دیگر پرندگان در آن‌ها لانه بسازند و با صدای دل‌انگیزشان، کیفیت صوتی محیط را ارتقا بخشند بنابراین ساکنین مؤلفه رنگ و صدا را متوسط ارزش‌گذاری کردند.

روابط اجتماعی (معاشرت): محله قلعه چهارلان به دلیل این‌که دارای پیشینه و قدمت تاریخی است و همچنین حضور خانواده‌های اصیل و افراد شاخص در بافت شخصیت محله را بسیار قوی تجلی داده است. بنابراین در این محله روابط اجتماعی نسبت به محله خانقاه بیشتر است و کودکان بیشتر در تماس با یکدیگر هستند.

اختلاط اجتماعی: اختلاط اجتماعی در محله خانقاه به دلیل بافت جدید بیشتر است.

الگوهای رفتاری: تطبیق فضا در محله بر اساس حرکت کودکان در محله قلعه چهارلان به دلیل حضور عناصر کهن و معابر ارگانیک با بافت فرسوده بیشتر است.

جهت سنجش مؤلفه‌های اقتصادی از طریق پرسش‌نامه از ساکنان محله، شهرداری ناحیه مربوطه ارزش‌گذاری شدند که با توجه به سطح درآمدی بالای والدین و موقعیت شغلی مناسب ساکنین محله خانقاه دارای وضعیت اقتصادی بهتری نسبت به محله قلعه چهارلان با توجه به سنجش‌های محله کودک محور هستند.

۲-۳-۷- تحلیل با استفاده از نرم‌افزار SPSS

با توجه به تحلیل‌های انجام‌شده در نرم‌افزار SPSS نتایج آزمون t مستقل نشان می‌دهد که معیار کالبدی (میانگین در بافت برنامه‌ریزی‌شده برابر ۳/۳۵ و در بافت ارگانیک برابر ۳/۰۴ و سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۱)، معیار اقتصادی (میانگین در بافت برنامه‌ریزی‌شده برابر ۳/۳۸ و در بافت ارگانیک برابر ۳/۲۳ و سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۱۷)، معیار روانشناسی (میانگین در بافت برنامه‌ریزی‌شده برابر ۳/۲۶ و در بافت ارگانیک برابر ۳/۰ و سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۱)، معیار مدیریتی (میانگین در بافت برنامه‌ریزی‌شده برابر ۲/۸۰ و در بافت ارگانیک برابر ۲/۱۶ و سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۱) در بافت برنامه‌ریزی‌شده به طور معنی‌داری بیشتر از بافت ارگانیک می‌باشند.

معیار اجتماعی در بافت ارگانیک به طور معنی‌داری بیشتر از بافت برنامه‌ریزی شده می‌باشند (میانگین در بافت برنامه‌ریزی‌شده برابر ۲/۷۷ و در بافت ارگانیک برابر ۳/۵۰ و سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۱). در جدول ۱ آزمون t مستقل برای مقایسه شاخص‌ها در بافت برنامه‌ریزی‌شده و ارگانیک نشان داده شده است.

جدول ۵: آزمون t مستقل برای مقایسه شاخص‌ها در بافت برنامه‌ریزی شده و ارگانیک

آزمون t			انحراف معیار	میانگین	تعداد	بافت	متغیر وابسته
سطح معنی‌داری	درجه آزادی	آماره t					
۰/۰۰۰	۲۶۸	۸/۴۰۹	۰/۲۷۲۳۴	۳/۳۴۷۰	۱۲۰	برنامه‌ریزی شده	کالبدی
			۰/۳۱۷۱۱	۳/۰۴۰۰	۱۵۰	ارگانیک	
۰/۰۰۰	۲۶۸	-۱۵/۴۶۶	۰/۳۵۵۶۴	۲/۷۶۹۰	۱۲۰	برنامه‌ریزی شده	اجتماعی
			۰/۴۰۴۷۹	۳/۴۹۵۹	۱۵۰	ارگانیک	
۰/۰۱۷	۲۶۸	۲/۴۱۱	۰/۴۳۳۴۰	۳/۳۸۰۰	۱۲۰	برنامه‌ریزی شده	اقتصادی
			۰/۵۵۶۹۵	۳/۲۳۰۷	۱۵۰	ارگانیک	
۰/۰۰۰	۲۶۸	۵/۲۲۵	۰/۳۸۶۲۶	۳/۲۶۳۳	۱۲۰	برنامه‌ریزی شده	روانشناسی
			۰/۴۱۸۰۵	۳/۰۰۴۷	۱۵۰	ارگانیک	
۰/۰۰۰	۲۶۸	۱۰/۴۱۷	۰/۵۲۰۰۷	۲/۸۰۲۸	۱۲۰	برنامه‌ریزی شده	مدیریتی
			۰/۴۹۲۰۵	۲/۱۵۸۹	۱۵۰	ارگانیک	

نتایج آزمون فریدمن حاکی است که هم در بافت برنامه‌ریزی شده و هم در بافت ارگانیک بین معیارهای مختلف اختلاف معنی‌داری وجود دارد (سطوح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است).

در بافت برنامه‌ریزی شده معیارهای اقتصادی، کالبدی، روانشناسی، مدیریتی و اجتماعی به ترتیب بیشترین اهمیت را دارند.

در بافت ارگانیک معیارهای اجتماعی، اقتصادی، کالبدی، روانشناسی و مدیریتی به ترتیب بیشترین اهمیت را دارند. در جدول ۶ نتایج آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی عوامل شاخص‌ها نشان داده شده، بنابراین فرضیات پژوهش اثبات می‌شود.

جدول ۶: نتایج آزمون فریدمن برای اولویت‌بندی عوامل شاخص‌ها

بافت	متغیر	تعداد	میانگین	میانگین رتبه	مقدار خیدو	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
برنامه‌ریزی شده	کالبدی	۱۲۰	۳/۳۴۷۰	۳/۷۳	۱۶۵/۵۰۹	۴	۰/۰۰۰
	اجتماعی	۱۲۰	۲/۷۶۹۰	۱/۸۷			
	اقتصادی	۱۲۰	۳/۳۸۰۰	۳/۷۳			
	روانشناسی	۱۲۰	۳/۲۶۳۳	۳/۵۵			
	مدیریتی	۱۲۰	۲/۸۰۲۸	۲/۱۲			
ارگانیک	کالبدی	۱۵۰	۳/۰۴۰۰	۳/۰۹	۲۷۳/۷۹۷	۴	۰/۰۰۰
	اجتماعی	۱۵۰	۳/۴۹۵۹	۴/۰۹			
	اقتصادی	۱۵۰	۳/۲۳۰۷	۳/۵۵			
	روانشناسی	۱۵۰	۳/۰۰۴۷	۳/۰۳			
	مدیریتی	۱۵۰	۲/۱۵۸۹	۱/۲۵			

نتایج آزمون t مستقل نشان می‌دهد که در کل بافت برنامه‌ریزی شده به‌طور معنی‌داری بیشتر از بافت ارگانیک می‌باشند (میانگین در بافت برنامه‌ریزی شده برابر ۳/۱۱ و در بافت ارگانیک برابر ۲/۹۹ و سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۰۱).

جدول ۷: آزمون t مستقل برای مقایسه نمره کل در بافت برنامه‌ریزی شده و ارگانیک

متغیر وابسته	بافت	تعداد	میانگین	انحراف معیار	آزمون t	
					آماره t	درجه آزادی
کل	برنامه‌ریزی شده	۱۲۰	۳/۱۱۲۴	۰/۱۸۴۵۱	۲۶۸	۵/۲۸۹
	ارگانیک	۱۵۰	۲/۹۸۶۰	۰/۲۰۳۲۲		

۸. جمع‌بندی

کیفیت نفوذپذیری از عوامل عینی و کیفیت انعطاف‌پذیری از عوامل عینی و عملکردی، مهم‌ترین عناصر کیفیت محیط با تأکید بر فضای شهری کودک محور در محله خانقاه می‌باشد. دلیل این امر وجود ورودی‌های مختلف همراه با کاهش سرعت اتومبیل در حد سرعت ۳۰ به محله می‌باشد.

کیفیت نظارت‌پذیری از عوامل عینی و عملکردی محیط مهم‌ترین عناصر کیفیت محیط در شاخص مدیریتی در محله خانقاه می‌باشد. دلیل این امر، امنیت و آرامش نسبتاً زیاد برای کودکان، نظارت والدین بر کودکان هنگام حضور در فضا، عدم حضور معتادین و بزهکاران، حضور نیروهای پلیس محلی، طراحی و برنامه‌ریزی فضا توسط مسئولین است.

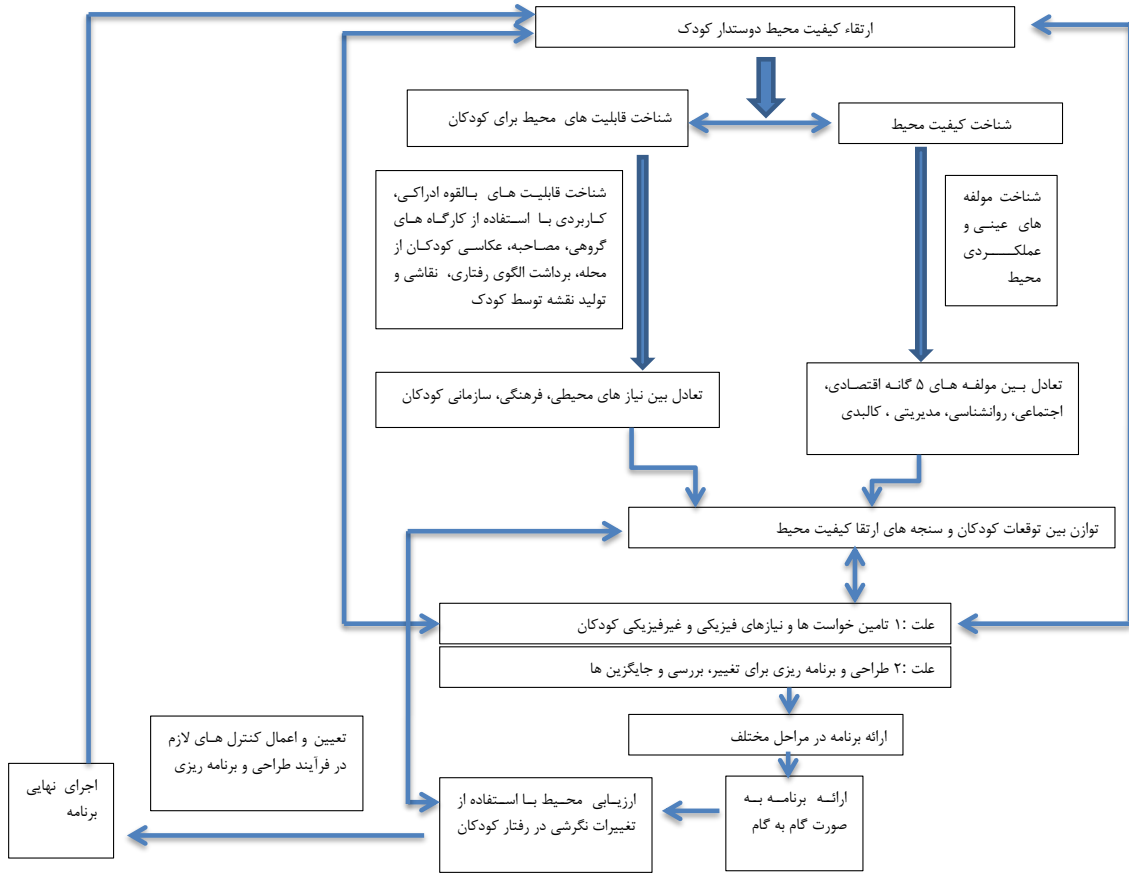
کیفیت رنگ از عوامل عینی محیط، مهم‌ترین عناصر کیفیت محیط در شاخص روانشناسی محله خانقاه می‌باشد. دلیل این امر، استفاده از نقاشی در کف و جداره در بخش‌هایی از فضای محله خانقاه می‌باشد. تأمین نیازهای ضروری کودکان از عوامل عملکردی محیط در محله خانقاه در اولویت می‌باشد. دلیل این امر درصد اشتغال بالای والدین، قابلیت تأمین نیازهای اقتصادی کودکان در محیط، ارزش منطقه‌ای محله و سرمایه‌گذاری بخش دولتی و خصوصی در محله است. امنیت اجتماعی از عوامل عملکردی محیط در محله خانقاه به دلیل عدم حضور معتادان و مجرمان و حضور پلیس محلی بیشتر است. روابط اجتماعی (معاشرت) از عوامل عملکردی محیط در محله قلعه چهارلان به دلیل حضور خانواده‌های اصیل و بومی و شناخت اکثر اهالی محله از یکدیگر است. بنابراین به دلیل اعتماد والدین معاشرت کودکان با همسالان در این محله بیشتر است. سازگاری در محله قلعه چهارلان و خانقاه به دلیل غلبه کاربری مسکونی بر سایر کاربری‌ها مساوی است. هویت و تعلق از عوامل عینی و عملکردی محیط در محله قلعه چهارلان بیشتر است؛ دلیل اصلی این امر، اعتباربخشی سنن فرهنگی و همچنین ساکنین بومی در محله قلعه چهارلان می‌باشد. دسترسی پیاده به دلیل بافت و معابر ارگانیک در محله قلعه چهارلان بیشتر است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که با توجه به کیفیت‌های متفاوت محیط، بافت‌های گوناگون دارای ویژگی‌های کیفیتی متفاوت جهت جذب کودکان است. نتایج حاصل از مقایسه تطبیقی دو محله نشان می‌دهد که مؤلفه‌های کالبدی، مدیریتی، روانشناسی و اقتصادی در محله خانقاه با بافت برنامه‌ریزی شده در مقایسه با محله قلعه چهارلان کیفیت مطلوب‌تری دارد. پایبندی به اصول اخلاقی، سنت‌ها، بومی بودن ساکنین، شناخت و اعتماد شهروندان نسبت به یکدیگر، معاشرت بالای کودکان با همسالان، یکسان بودن وضعیت اقتصادی ساکنین محله منجر به ارتقاء کیفیت عوامل اجتماعی در محله قلعه چهارلان با بافت ارگانیک شده است.

بنابراین امتیازات حاصل از مقایسه تطبیقی هر یک از مؤلفه‌های کیفیت محیط، بیان‌گر این مطلب است که محله خانقاه با میانگین ۳/۱۱ در مقایسه با محله قلعه چهارلان با میانگین ۲/۹۶ کیفیت محیطی مطلوب‌تری با تأکید بر فضای شهری کودک محور دارد. بنابراین فرضیه تحقیق اثبات می‌شود.

۹. راهکارهای پیشنهادی

اگر ارزیابی کیفیت محیط و فضای شهری کودک محور هم از جانب ساکنان محیط (والدین و کودکان) و هم از جانب طراحان و برنامه‌ریزان آن در مرتبه علت‌های فاعلی و تدوین اهداف متناسب با ویژگی‌های فیزیکی و غیر فیزیکی هر بافت صورت گیرد، نتیجه این فرآیند پویا، در سیر از مرحله نظر به عمل و برعکس سبب ارتقاء کیفیت محیط کودک محور در طول دوره‌های زمانی برنامه‌ریزی می‌شود که حاصل آن، ارتقاء کیفیت فضاهای شهری کودک محور خواهد بود. بنابراین در سال‌های آتی حرکتی به سوی نگاهی عمیق‌تر به فضای شهری با کیفیت بالاتر با اتکاء بر الگوهای تدوین شده نیاز است، در غیر این صورت برنامه‌ریزی ساخت محله‌ها و فضای شهری به‌جای در نظر گرفتن نیازها و خواسته‌های ساکنان و کودکان، تنها بر اساس تکرار الگوهای یکسان خواهد بود که سبب کاهش کیفیت محیط و نارضایتی کودکان و شهروندان از فضا در درازمدت خواهد شد. بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش، این رابطه در شکل ۱ ارائه می‌شود.

شکل ۳: مدل پیشنهادی طراحی و برنامه‌ریزی مناسب فضای شهری باهدف ارتقاء کیفیت محله کودک محور

References

- Aqa Latifi, A. (2011). Appropriate Environment for Children's Creativity, *Collection of Articles of the National Conference on Creativity*, Tehran, Iran.
- Bacon, E. (2012). *Design of Cities*, (F. Taheri, Trans.). 3rd Ed., Tehran, Shahidi Publishing.
- Bahrain, H. (1995). Health Cities Project, World Health Organization and Its Serious Implementation in the Islamic Republic of Iran. *Journal of Management System*, Tehran, Iran.
- Bahraminejad, D. (2003). *Recognition and Assessment of the Quality of Urban Environment in Mid-city Texture, Case Study: The Mid-city Texture of Shiraz (Part of the Range Formed in the Years 1300-1320)*", Master's Thesis, Shiraz University.
- Barnett, B., Blignault, I., Holmes, S., Payne, A., & Parker, G. (1987). Quality of Attachment in a Sample of 1-Year Old Australian Children. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 26(3).
- Christopher, A. (2007). *Architecture and the Secret of Immortality (The Time of Construction)*. 2nd Ed. (M. Ghayyomi Bidhendi, Trans.). Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (Original publication 1979).
- Churchman, A. (1999). Disentangling the Concept of Density. *CPL Bibliography*, 13(4).
- Clark, A. (2011). Breaking Methodological Boundaries? Exploring Visual, Participatory Methods with Adults and Young Children. *European Early Childhood Education Research Journal*, 19(3).
- Driskel, D. (2008). *Creating Better Cities with Children and Youth*, (M Tavakkoli & Saeedi Rezvani, N., Trans.). Tehran, Fahim Publication.
- Driskell, D. (2002). Creating Better Cities with Children and Youth: A Manual for Participation. *Children, Youth and Environments*, 13(1).
- Gleeson, B. & Sipe, N. (2006). *Creating Child Friendly Cities: Reinstating Kids in the City*. Routledge.
- Golkar, K. (2000). The Constituent Components of Urban Design Quality, *Soffeh*, 11(32).
- Hafez Nia, M. (2003). *An Introduction to the Research Method in human Sciences*, 8th Ed. Samt Publication, Tehran, Iran.
- Holt, N. L., Cunningham, C.T., Sehn, Z.L., Spence, J.C., Newton, A.S., & Ball, G.D. (2009). Neighborhood Physical Activity Opportunities for Inner-city Children and Youth. *Health & Place*, 15(4).
- Ismailzadeh Kovaki, R. (2011). *Analysis and Analysis of Child-centered City Indicators*, Case of Ghoochan. Master's Thesis, Faculty of Geography and Urban Planning, University of Zabol, Iran.
- Jacobs, J. (2000). *The Use of Sidewalks Safety, In the City Readers (R. T. Legates, & F. Stout, Eds.)*, London: Rutledge.
- KamelNia, H. (2009). Designing of Green Space in a Child Friendly City, Case Study: Bam, *Journal of Baghe nazar*, Tehran, Iran.
- Kytta, M. (2002). Affordances of Children's Environments in the Context of Cities, Small Towns, Suburbs and Rural Villages in Finland and Belarus. *Journal of Environmental Psychology*, 22 (1-2).
- Lynch, K. (2006). *The Image of the City*, 7th Ed. (M. Mazini, Trans.). University of Tehran, Iran.
- Mallon, K. & Has, L. (2002). *Australian Youth: Aliens in a Suburban Environment*, In Chawla, L. (Ed) Growing up in an Urbanizing Old, London: unesco / Earth scan.
- Mumford, L. (1976). *Technique Paradise, in: The Urbanization of European Society in the Nineteenth Century (a. Lees Eds.)*, ROGERS univ. common and Pennsylvania Univ., d.c Health and company, Massachusetts.
- Pakzad, J. (2009). *Theoretical Foundations and Urban Design Process*. 3rd Ed. Ministry of Housing and Urban Development, Deputy of Urban and Architectural Council.
- Percy-Smith, B. & Thomas, N. (Eds). (2009). *A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives From Theory and Practice*. Routledge.
- Sarmad, Z. & Hejazi, A. (2002). *Research Methods in Behavioral Sciences*, Aghah Publication, Tehran, Iran.
- Shie, I. (2006). *Preparing the City for Children*, Case Study of Tehran, Shahr Publication, Tehran, Iran.
- Shuai, F. (1996). *Imaginations and Realities*, (S.H. Habibi, Trans.). Tehran, University of Tehran, Iran.

- Thomas, C., Mitchell, P., O'Rourke, P. & Wainwright, C. (2006). Quality-of-Life in Children and Adolescents with Cystic Fibrosis Managed in both Regional Outreach and Cystic Fibrosis Center Settings in Queensland. *The Journal of Pediatrics*, 148(4).
- Tranter, P. & Whitelegg, J. (1994). Children's Travel Behaviors in Canberra: Car-dependent Lifestyles in a Low-density City. *Journal of Transport Geography*, 2(4).
- UNICEF. Innocenti Research Centre. (2004). *Building Child Friendly Cities: A Framework for Action*. UNICEF Innocenti Research Centre.
- Xiang, W. N., Stuber, R. M. & Meng, X. (2011). Meeting Critical Challenges and Striving for Urban Sustainability in China. *Landscape and Urban Planning*, 100(4).